

Vertrouw op Allah, maar bind eerst je kameel vast

TERRORISME

Al weten we hoe schaamte de jihadganger drijft, het leidt niet tot een plan van aanpak, zegt **Aart Broek**.

We weten waardoor jihadgangers hun heil bij geweld zoeken. Daarom hoeven we ons niet af te vragen of bestaande deradicaliseringsprogramma's zinvol zijn. Een effectief 'medicijn' is er nog niet. Het hoofdredactioneel commentaar bepleit (Opinie, 17 juli), getuigt dan ook van een ongerechtvaardigd optimisme.

Terrorismedeskundige Jessica Stern bracht jaren door bij militante groeperingen in de islamitische wereld. Zij kwam tot de conclusie dat schaamtevolle ervaringen een uitzonderlijk krachtige brandstof voor geweld kunnen zijn. Dat is inmiddels door wetenschappers onderschreven.

Hoe overtuigend de diagnose van Stern en anderen ook mag zijn, ze geeft geen antwoord op de vraag hoe om te gaan met wat we in het dagelijks leven 'schaamte' noemen: het ervaren van vernederingen en de angst voor herhaling ervan. We hebben inmiddels de nodige kennis over schaamte om te weten met welk ingrijpend sociaal-emotioneel fenomeen we te maken hebben en waar dat zich bovenal voordoet. Zo weten we dat de ernstigste vormen van schaamte worden opgedaan in de eigen sociaal-culturele groep. In onderhavig geval, die waartoe jihadgangers behoren: de moslimgemeenschap.

Schaamte-ervaringen staan in onze ziel gegrift als letters in marmer: voor de rest van ons leven. Ze zijn onuitwisbaar, uiterst pijnlijk en vormen de ader

Waterflesje met portret van een IS-strijder, gevonden in de Syrische stad Raqqa. FOTO AP

van een vrijwel onverzadigbaar verlangen naar het zo dikwijls gehoorde 'respect', oftewel geborgenheid, waardering en bewondering. Bij gebrek daaraan lonkt de weg van geweld.

Vernedering verlangt respect ter compensatie – goedschiks of kwaadschiks. Meer dan eens is het ondoenlijk om dat respect te verkrijgen in de eigen moslimgroep en nog minder in de bredere maatschappelijke context. Een rechtvaardiging voor een gewelddadige (uit)weg is vervolgens gemakkelijk te vinden.

De jihadganger is in de eigen beleving slachtoffer van het decadente Europa en van de eigen moslimgroep die de leer van de Koran verzaakt. Respect wordt vervolgens in de koesterende ji-

hadgroep wél gevonden, hoe kortstondig die soms mag zijn.

Toekomstperspectief

De opeenstapeling van ernstige schaamte-ervaringen in het eigen verleden, een gebrek aan geborgenheid in het heden en een ontbrekend toekomstperspectief worden door de jihad ruimschoots goedge maakt. Als strijder weet je je geborgen tot in het hierna maals. Met gewelddadige agressie wreken de jihadstrijders de eigen opgelopen schaamte. Ze houden zichzelf en hun lotgenoten elders een betoverend droombeeld voor.

De reis naar het kalifaat, de oorlogservaringen en het vertrek (deserteren) uit de gewelddadige jihad leiden vervol-

gens voor de jihadspijtoptanten tot nieuwe en extra belastende schaamte-ervaringen. Zo wordt het drieluik zichtbaar dat voor het afkicken ingekleurd moet worden: een regulier acceptabele geborgenheid in het heden, een duurzaam toekomstperspectief, een evenwichtige emotionaliteit.

Met gewelddadige agressie wreken de jihadstrijders de eigen opgelopen schaamte

De moslimgemeenschappen en westerse samenlevingen die dit invulling zouden moeten geven, bezorgden de IS-spijtoptant juist de schaamte-ervaringen die tot het afreizen naar het kalifaat en het gewelddadig handelen aanzetten. Wij kunnen onszelf toedichten de spijtoptant als verloren zoon of dochter in de armen te sluiten, maar dat is wensdenken. We zijn vooralsnog niet in staat om het geschetste drieluik praktisch te realiseren. Ondoenlijk. De IS-spijtoptanten zijn en blijven dan ook een kruisvat met een lontje.

Niet voor niets bouwen we al eeuwen het kruithuis zo ver mogelijk buiten de woonkernen. Houden zo. Of, in stijl met het onderwerp, vertrouw op Allah, maar bind eerst je kameel vast.

Aart G. Broek
sociaal wetenschapper en
deskundige
geweldsbeheersing

A. Leeuwenberg

De ruige hoekjes van vroeger, waar een kind zijn gang kan gaan, zijn zeldzaam geworden

(lezersreacties)

Akke Slooten-Brouwer

Hoe mensen hun waardigheid terug te geven? Het antwoord is simpel: Betuttel hen niet.

(lezersreacties)

Help de vluchtelingen, herbouw Carthago

Jelle de Visser
lezer te Leeuwarden

Deze week slaagde de Franse president erin de belangrijkste leiders van Oosten-West-Libië bij elkaar aan tafel te krijgen en afspraken te maken voor een vreedzame toekomst. Mooi, maar we moeten afwachten of deze broze overeenstemming standhoudt.

Europa, en dan met name Italië, ondervindt veel overlast van vluchtelingen die via Libië ons continent bereiken. Nu is er een kans dat die vluchtelingenstroom vermindert, maar dan moet de Europese unie wel als de wiedeweerga investeren in Libië. Investeren in stabiliteit en democratie. Van de ingreep in Irak hebben we geleerd hoe het niet moet. Namelijk dat de meerderheid een minderheid alle rechten ontzegt.

Ooit verwoestten de Romeinen Carthago, in het huidige Tunesië. Laten we het als een ereschuld zien dat met Eu-

ropees geld op een andere plek aan de Noord-Afrikaanse kust een soortgelijke, hedendaagse stad wordt herbouwd. Bijvoorbeeld halverwege Tripoli en Tobroek waar de respectievelijke leiders die Macron om tafel kreeg hun machtsbasis hebben gevestigd.

Een stad die wordt gebouwd door de vluchtelingen zelf met door Europa ter beschikking gestelde materialen en machines. Misschien kunnen een paar Chinese ingenieurs worden ingevlogen die weten hoe je in een paar jaar tijd een miljoenenstad uit de grond stamp.

Belangrijk is dat de veiligheid en eigendomsrechten worden gegarandeerd

Misschien kunnen een paar Chinese ingenieurs worden ingevlogen

en gehandhaafd. Daartoe zal het de eerste jaren nodig zijn er een betrouwbare militaire macht te stationeren. Onder leiding van Frankrijk en met EU-middelen een goede vingeroefening voor een Europees leger. Met uiteraard ook manschappen en zeggenschap vanuit de lokale gemeenschap.

Vanzelfsprekend dient deze Europese bemoeienis met een stuk grondgebied van een autonoom land zo kort mogelijk te duren. Het protectoraat kan desgewenst na enkele jaren onder een VN-mandaat worden gebracht. Er mag zelfs niet het geringste vermoeden ontstaan als zou Europa neo-kolonialistische bedoelingen hebben.

Als dit voortvarend wordt opgepakt kunnen ongewenste vreemdelingen die komend vanuit het Midden-Oosten en Afrika zonder toekomst in Europa verblijven naar deze stad worden uitgezet en hoeft niemand meer zijn leven te wagen door in gammele bootjes de Middellandse Zee over te steken. En kan van hieruit de nieuwe toekomst van Libië gestalte krijgen.